

בס"ד
פר' חיי שרה
גיליון שכ"ב
שנה ז'
מרחשון תשפ"ו

בדרכו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

לרגל שמחת הבר מצווה לבן המשיב הגאון רבי שמעון ויסברג שליט"א: דברים מספרו החדש שמועות טובות

קטן והגדיל במוצאי שבת לענין מצות תוספת שבת

נשאל רבינו זצ"ל, יש מי שכתב ד"ל שתוספת שייך רק כשיש כבר שבת בבריא, ובשבת בראשית שעדיין לא היה שבת בעולם ל"ש תוספת שבת, ולכן פירש"י בפי' בראשית (פ"ב ב') שהיה זה רק מדין ספק, וכה"ג כתבו בקטן שהגדיל ביום א' שאין לו דין תוספת שבת במוצ"ש, שאם אינו בחובת שבת אינו שייך בתוספת שבת, ועי' מנחת חינוך (מצוה ש"ג אות י"ז).

והשיב רבינו, יש לחלק דבקטן שאינו מחוייב בדיני שבת לא שייך דין תוספת, ואמנם כאן שכך הוא הסדר שיהיה בסמוך לשבת שייך תוספת שבת גם על כה"ג, (דרך שיחה בראשית פ"ב ב' עמוד ב' ויש להוסיף שרבו זצ"ל הוכיח מתוסי' פסחים צ"א ב' תוד"ה איש דנהי דקטן אינו בר חיובא מ"מ קיום מצוה יש גם בקטן וא"כ שייך בו תוספת, ובפרט בשבת שהוא בכלל שביתת אתה ובנך, ועי' בזה בקרית מלך פ"ה מק"פ ה"ז ובשו"ת משיב דבר ח"א סי' י"ח ונשאל רבינו ממש"כ בתוסי' בפסחים פ"ח א' ד"ה שה שלא משמע כן ועי' מש"כ בזה בארוכה בס' בית היין סי' פ"ט ס"ב שכתב רבינו חזרני בי ועי' בזה במשנת חיים סי' ל"ט דעכ"פ כ"ה בדעת הרמב"ם).

...

קטן והגדיל במוצ"ש לענין להוציא בהבדלה

נשאל רבינו, נער הנעשה בר מצוה במוצאי שבת, האם יכול להוציא אחרים בהבדלה, אף שהשבת נהגה בו רק בתורת חינוך, והשיב רבינו, **לכאוי יכול**, (משפטי שיח סי' ד', ועי' שביאר דגם ההבדלה היא משום זכירת השבת כמבואר ברמב"ם פכ"ט משבת ה"א זכרהו על היין בכניסתו וביציאתו, וא"כ היה מקום לומר שמי שבשבת היה קטן לא יוכל להוציא אחרים כיון שלא היה מחוייב כמותם עי' שו"ת הר צבי סי' קס"ה, וקמ"ל רבנו שלמעשה הוא חיוב בפני"ע, עכ"ד, גם י"ל דסגי במה שהיה חייב בתורת חינוך וקיום מצוה יש גם בקטן שאינו מחוייב, וגם היה בכלל שביתת אתה ובנך.

ובסי' וישמע משה ח"ה עמוד ס"ד הביא ממרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל דשפיר יכול להוציא למי שמחוייב מדרבנן ומכל מקום לכתחילה יבדיל אחר, ועי' בח"א עמוד קכ"ח שהשיב שהקטן עצמו מחוייב להבדיל, ואף יכול להוציא אחרים ידי חובתם כיון שסומכים בזה על חזקה דרבא, ועי' שביבי הלוי סי' מ"ב דבה"ז שאין מוציא יכול לזמן, ועי' שו"ת חת"ס אור"ח סי' קע"ב לענין בר מצוה במוצאי יוה"כ דאינו חייב בתוספת, ועי' מנחת חינוך מצוה ש"ג אות י"ז שהסתפק בזה אם הגדיל במוצ"ש אם חייב בתוספת שבת ויו"ט, ואולי שאני יוה"כ דאינו בכלל העיני אבל בשביתת שבת ויו"ט ישנו, וכן מצאתי בישיבות יעקב סי' תר"ח ס"א דס"ל דלא שייך תוספת יוה"כ כיון שלא היה בחיוב עיניו כל המעלי"ע ולא היה בכלל מכרב עד ערב וגם אי"ז תוספת עיניו כיון שאכל כל היום (ולפי"ז גם בחולה וכיו"ב יהיה הדין כן), אבל לגבי שבת פשיטא ליה שחייב בשביתת אף שלא היה בר חיובא בשבת ע"ש שדימה זה לדעת הפוסקים שמונין גדלות משעה שנולד דמתחייב באמצע שבת בשביתת מה"ת).

וכתב לי רבינו מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, **דקטן שהגדיל במוצ"ש שפיר מבדיל לאחרים, דעכ"פ קיום מצות שבת יש גם בקטן ובפרט שהוא בכלל שביתת אתה ובנך**. (תורתך שעשועי בר מצוה, ובקו' עזרת אליעזר עניני שמחת בר מצוה עמוד נ"ב שהביא תשובת רבינו מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל שקטן שהגדיל במוצ"ש יכול להבדיל ולהוציא גדולים ולסמוך על החזקה שהוא גדול, והביא מארחות רבינו ח"ב עמוד ר"ב שכשהיה רבינו מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל בר מצוה נתן סכך ע"ג הסוכה וציוה החזו"א שיורידוהו ויתנו ע"י גדול ולא לסמוך בזה על חזקה דרבה. ע"כ, ועי' בזה בקו' הזכרונות סי' ל"א אות ב', ועי' עמוד תרל"ה דנער בר מצוה יכול לזמן בבר מצוה על הכוס.

ובשיעורי רשכבה"ג מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל על ברכות מ"ח ב' מובא שהיה מעשה עם נכד רבינו ונין מרן הגרי"ש זצוק"ל שנעשה בר מצוה ונתן לו הגרי"ש לזמן ואמר שכן המנהג, ורבינו מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל העיר שאין לו לזמן כי עדיין אין לו רק חזקה דרבא, ואולי מש"כ שיכול לזמן הוא רק לחברים כיו"ב שיש להם רק חזקה דרבא או שלא בשם).

[וכן מביא רבינו בשונה הלכות (סי' קצ"ט ס"ו) דאין לתת לקטן לזמן על סמך החזקה לדעת מרן החזו"א (אור"ח סי' ל"א סק"א) דחיוב זימון מה"ת, וכן החמיר אביו מרן הקה"י זצ"ל עי' בארחות רבינו (ח"א עמוד פ"ו)] והעיר ממש"כ בגליון מים חיים (גליון ר"פ שבט תשע"ו) בשם רבינו מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, בזה"ל, בענין קטן שהגדיל במוצ"ש, שאלה: קטן שהגדיל במוצ"ש, האם חייב הבדלה כמו כל גדול או לא, תשובה, **כיון שבשבת היה עדיין קטן לא שייך אצלו חיוב להבדיל בין קודש לחול, כיון שאצלו לא היה קודש של חיוב, ורק מדין חינוך עדיין חייב להבדיל, לכן לכתחילה לא יוציא גדול בהבדלה כיון שחיובו הוא בדרגה פחותה, עכ"ל, וכי דאולי כאן לכתחילה וכאן בדיעבד.**

ורשכבה"ג רבינו רה"י מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל אמר לי דהבדלה אינו על מצות שביתת שלו, רק על שבת שהיתה בעולם, וזה שייך אף בגר שהתגייר במוצ"ש, וכ"כ בימלא פי תהלתך (עיונים בתפילה הבדלה עמוד שצ"ו), קטן שהגדיל במוצ"ש יתכן דחייב בהבדלה אפילו לסוברים דחיוב הבדלה מדאורייתא (עי' מג"א סימן ער"א ס"ק א'), דאע"פ שלא הי' מחוייב בדיני שבת מדאורייתא, מ"מ חובת הבדלה אינו רק משום שהי' מצווה בשביתת שבת זו, אלא על המציאות דהבדלה בין קודש לחול, וכיון שהגדיל במוצ"ש הוא חייב, ויל"ע אם זה גם בהגדיל עד סוף יום ג' דעד אז הוי זמן הבדלה (אמנם יש סוברים דגם בהגדיל במוצ"ש פטור מהבדלה).

ובשיעורי שלמי תודה הביא בשמו של רה"י מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל שאמר **דאפשר דחובת הבדלה אינו רק משום שהיה מצווה בשביתת שבת זו אלא על המציאות דהבדלה בין קודש לחול** ולכך אף שבשבת הוא היה קטן ולא היה מחוייב בדיני שבת מדאורייתא מ"מ כיון שבמוצ"ש הוא גדול הרי הוא מחוייב בהבדלה.

ונפק"מ למעשה דקטן שהגדיל במוצ"ש יכול להבדיל ולהוציא גדול, ולדעת הרמב"ם (מצוה קנ"ה) דחובת ההבדלה נילף מזכור את יום השבת לקדשו כלומר זכרהו זכירת שבו וקידוש בכניסתו וביציאתו, נמצא דהבדלה היא חלק ממצות השבת א"כ אפשר דאם ביום השבת לא היה בר חיובא א"כ הוא מופקע מזכירתו ביציאתו, אלא דיש לדון אם חובת ההבדלה נמשך מחמת קדושת השבת וחובת שמירתה שהיתה מוטלת על הגברא, או דלא שייכא כלל עם מצוות שמירת השבת רק עיקר מצותה מחמת שהקב"ה הבדיל את השבת יותר משאר ימי השבוע וגם לקטן יום השבת הוא יום קדוש, ושאני מגר שלא היה אצלו יום קדוש, וא"כ שפיר חל עליו עתה חיוב מה"ת לקדשו.

ולמעשה הביא בשם מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל דאף לדעת החת"ס (סי' קע"ב) דקטן שהגדיל במוצ"ש אינו חייב בדין תוספת מה"ת, מ"מ אפשר דבהבדלה חייב מה"ת לפי דחובת הבדלה אינו משום שהיה מצווה בשביתת זו אלא הוא על המציאות דהבדלה בין קודש לחול.

אולם הביא מהגר"י פערלא זצ"ל בבאורו לספר המצוות לרס"ג (סוף עשה ל"ג) כתב דהמחלל שבת פטור מקידוש והבדלה לפי שעיקרם הוא ברכה על השביתת ואם לא שבת מאי שייכות לברכה זו והוכיח מהא דהגאונים לא מנו קידוש והבדלה במנין המצוות והיינו לפי שהם ברכת המצוות למצות שביתת וכשם שברכת התורה אינה נמנית כמצוה בפ"ע כן נמי קידוש והבדלה אינה נמנית בפני עצמו.

...

סעודת בר מצוה בממשך סעודה ג' למוצ"ש

נשאל רבינו מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, נער שנהיה בר מצוה ביום ראשון, האם יכולים לעשות את סעודת הבר מצוה בשבת שלפני כן בסעודה שלישית, ולמשוך את הסעודה עד אחרי צאת השבת, דאז הוי כיום ראשון, ושפיר יצא יד"ח, והשיב רבינו זצ"ל, **אין מערבין שמחה בשמחה**.

ונשאל הרי בשבת להרבה פוסקים לא נאמר דין שמחה רק ביו"ט כמבואר בתוסי' (מו"ק ח' ב') ובמג"א (סי' תקמ"ו ס"ד), וכן הרי נוהגים לעשות סעודות בר מצוה בשבת, והשיב רבינו זצ"ל, **אם עושה סעודה מיוחדת עבור הבר מצוה טוב אבל במה שחייב עבור שבת א"א**, (אוצרות של חינוך עמוד תת"ח סמ"ח מ"ט וכי שם רבינו זצ"ל באות נ' דא"י שייך לנידון הבאר היטב סי' ש' בשם א"ז שהממשך סעודה שלישית עד לאחר חשיכה דאין צריך לאכול עוד סעודה רביעית מלוה מלכה דשם הכל בא לכבוד שבת, אבל לא מהני המשכת הסעודה לבר מצוה).

לרגל שמחת בית רבינו מרן פוסק הדור הגר"י זילברשטיין שליט"א – פסק הלכה שהביא פוח"ד מוסיפו רבינו בעניני נישואין

הדברים מכתבי מרן פוסק הדור שליט"א, ונמסרו בקו דרך אמונה לרגל השמחה בנישואי נכדו ומקורבו הרב אריה זילברשטיין הי"ו ע"י גיסו הרה"ג רבי חיים מלין שליט"א מרבני המכון:

גוי שהיה בחופה, ולאחר מכן נתגייר, האם עולה לפניו חדשות

שאלה: גוי שהיה נוכח בחתונה יהודית ונתגייר, ואחרי הגיור רוצים להשתמש בו כפנים חדשות, האם אפשר? צדדי הספק הם, אולי מאחר והשתתף בחתונה שוב אינו פנים חדשות, או שמא כיון דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי -הרי הוא פנים חדשות?

תשובה: דן בזה בספר "ושב ורפא" (ח"ב סימן פג), והשיב, מאחר וכתב "בערוך השלחן" סימן ס"ב סעיף כ"ד שהטעם מה שצריך פנים חדשות הוא בגלל שמוטל חיוב על כל אדם מישראל, כשבא לבית חתנות לברכם בזמן שמחתם, וכיון שכבר ברכו פעם אחת יצאו ידי חובתם, ולכן כשיש פנים חדשות שלא שמעו עדיין את ז' הברכות, הרי הם מחוייבים לברכם! ולפי טעם זה כיון שהיה גוי בשעת הנישואים, לא היה שייך בברכת חתן וכלה, ממילא אפשר להחשיבו עכשיו כפנים חדשות. עכ"ד. ולענ"ד דיש מקום לומר דנכרי הוי בכלל ברכת חתנים. שהרי במסכת

כלה פרק א' נאמר: "תניא מניין לברכת חתנים מן התורה, שנאמר ויברכו את רבקה", והרי לבן הוא זה שברך, הרי שיש מקום לברכת גוי מהתורה.

ויש לדחות את הראיה מלבן, עפ"י הספורנו בראשית ל"ב א' וז"ל: "ויברך אתהן כבר אמרו אל תהיה ברכת הדיוט קלה בעינך, אמנם סיפר ברכת לבן לבנותיו להורות שברכת אב אשר על בניו בכל נפשו בלי ספק ראוי שתחול יותר, בסגולת צלם אלוקים המברך כאמרו בעבור תברכני נפשך, עכ"ל.

ממילא דווקא אב לילדיו יכול לברך אפי' הוא גוי, אבל אדם אחר לא. עוד יש לדחות, שקודם מתן תורה שאני, שעדיין לא היה לפי הרבה ראשונים דין ישראל אלא כולם בני נח, ושפיר יכולים לברך כולם את החתן והכלה, אבל האידנא יתכן שגוי אינו מחוייב ואינו בפרשה לברך את החתן והכלה.

ובפרט שהגוי הזה כבר עשה את צעדיו הראשונים לקראת היהדות בבואו לחתונה, וכמבואר ביור"ד רס"ח א' ב' שגר חייב מילה תחילה... וממתינים לו עד שיתרפא רפואה שלימה, ואח"כ מטבילין אותו יעו"ש. ואם בא לשבע ברכות כשהוא גר, הרי בהכרח שכבר מל לפני שהגיע לחופה. ויתכן שמחללים עליו שבת במצב כזה כמבואר ב"מחזה אברהם", שכבר רוח ה' ויהדות החל לפעפע בו, ואם כן מסתבר דיש מקום גדול לומר דקצת שם יהודי עליו, ושוב אולי לא מצרפים אותו לפני חדשות.

והצעתי השאלה לפני גיסי מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל, ואמר לי **שדעתו נוטה שאפשר לברך עליו**, משום שנאמר בקידושין (דף סב ע"ב) "הכי השתא התם מעיקרא בהמה השתא דעת אחרת". וגוי קודם הגירות הוא 'עם הדומה לחמור', ושפיר נחשב כעת לפני חדשות [עוד ציין לגמ' בברכות (דף מז ע"ב) דכתוב שם דכיון דלא טבל גוי הוא].

ככלות השנה לסילוקו של הרה"ג רבי מיכאל אריה שטיגל זצ"ל תלמידו ומקורבו של רבינו. דברים שקבלנו מכנו יכלחט"א:

כאשר נחלש מרן הרב שך זצוק"ל וכבר לא היה שייך להכנס אליו לעצה ולברכה ובמקביל לעבודתו במלאכת השחיטה שכבר לא התאפשר לאאמו"ר הכ"מ להמשיך להתפלל בישיבת פוניבז' התחיל אאמו"ר הכ"מ להתפלל בביהכנ"ס לדרמן, הוא זכה להיות זה שמלווה את מרן זצוק"ל מביתו לביהכ"נ לתפילת שחרית מדי שבת.

וכמובן הרבה להכנס אל בית מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל שכבר הכירו וחיבבו מאד והעריכו עד בלי די, ופעם אמר מרן הגר"ח זצוק"ל לי יש הרבה חסידים אבל אנשים שאני חסיד שלהם אין הרבה וא' **מאלו שאני חסיד שלהם הוא אאמו"ר זצ"ל**.

באחת השנים בחג הפורים, הגיש אאמו"ר הכ"מ למרן זצוק"ל משלוח מנות מיוחד - כמה דפים של גימטריאות על שמות ספריו של מרן זצוק"ל עם שמו של מרן זצוק"ל כמשלוח מנות, ומרן זצוק"ל לקח את הדפים בחיבה מיוחדת ושמרם אצלו לעבור עליהם ביישוב הדעת.

כמו כן ניגש פעם אדם לאאמו"ר הכ"מ וסיפר לו שמרן הגר"ח זצוק"ל אמר לאחותו הרבנית ברמן ששאלה על מי אפשר לסמוך: ענה לה: על הרב שטיגל. שאלה אותו אם בגלל שהוא שוחט. השיב מרן: לא. אפשר לשאול אותו שאלות בגלל שהוא חצי רב.. אאמו"ר הכ"מ בענותותו מיד הגיב, ודאי כי מיכאל בגימטריה 101 ורב בגימטריה 202 ולכן הכוונה חצי רב.

ככלל אהב אאמו"ר הכ"מ מאד את עניין הגימטריאות, כשטענו בפניו מנין לו שאפשר לחשב בגימטריה גם את מספר המילים או האותיות וכן את הכולל! אז הוא אמר שחישב את הגימטריאות של בעל הטורים על התורה והרבה מהם [אולי אמר רובם] הם רק אם נחשב גם את מנין המילים, או האותיות או הכולל.

הבהרה דחופה

בהיות ולצערינו כל העת שומעים על הני אינשי אשר מחשבות שונים ומשונים מוציאים ספרים וקונטרסים מודעות וכו' [ופעמים מחמת בושה מסתתרים תחת שמות בדויים למיניהם], ומסלפים במזיד ובשגגה דברים בשם רבינו זצוק"ל, ואיבדו צלם אנוש ומשקרים אף בדברים עתידיים לגלוי. הננו לעורר את הדברים הפשוטים כי אין להאמין לכל שמועה היוצאת מכל מיני ממורמרים או כאלו שלא דרכה כף רגלם בבית רבינו כמעט, ובי"ה ניתן לשאול ולברר דעת רבינו בקלות אצל גדולי התלמידים ובני הבית הנאמנים. ובדרכי עיסת המשקרים מוכח מתוך דבריהם מהתייחסותם לדעת התורה של רבינו ושאר מנהיגי הדורות וד"ל.

יארציית השמיני של מרן המשגיח הגה"צ רבי דוב יפה זצוק"ל, מכתב שכתב בחובת התבטלות לרבותינו בשנת תשע"ד

בס"ד כ"ו מרחשוון תשע"ד

קריאה נרגשת לבני קהילתנו היקרים ה' עליהם יחיו!

הנה חסד ה' חפץ עלינו וזכינו כאן בבחירות המקומיות להתבססות נוספת של הקהילות החרדית לדבר ה', זכות מיוחדת היתה לנו שהבחירות עברו תוך אחדות המחנה של כל גווי הציבור, ובי"ה רכסים היתה נקיה ממחלוקת. לצערינו, זכות זאת נפלה רק בחלקנו, כי במקומות אחרים שמענו וראינו מחלוקות קשות ובעיקר תוך המעגל הפנימי של בני התורה.

לעינינו מתגלה מחלוקת קשה וערער על סמכותם של גדולי הדור, מציאות זו היא אסון ממש לעולם התורה בארץ הקודש ובכל העולם כולו, ואשר נותנת חרב בידי שונאי הדת [ושותפיהם הפשרנים] לגזור עלינו גזירות קשות. אוי לנו שחילול ד' כזה נעשה בימנו.

הנה מקומינו במשך עשרות שנים פנה בכל שאלה ציבורית ואחרת שעמדה על הפרק לרבותינו שבדרום גדולי הדור מרן הרב שך זצוק"ל ויבדלו לחיים ארוכים מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א, ה' ישלח לו רפואה שלימה, ומרן הגר"י קרליץ שליט"א, ומרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, אשר כוונתו והורו לנו את הדרך נלך בה, ולא היה פוצה פה ומצפץ על הנהגת המקום.

אנו פונים בזאת בקריאה נרגשת לקהילתנו הקדושה והיקר: השמרו לכם פן תפגעו בלכידות ובאחדות שבמקומינו, עיניכם הרואות שהמחלוקת הרסה ישיבות, הרסה כוללים, הרסה קהילות, והורסת משפחות רח"ל [אשר כמה מקרים הובאו לידיעתנא] ועדיין השטן מרקד. אל ניתן לשטן לטרוף את מקומינו הקדוש.

הכו"ח למען השלום והאחוזה

דב יפה יצחק ברנשטיין יוסף ברנדייס משה יעקב יעקובי י. שמואלי י.א. מרדכי חייקין נחום פ. לובאן יצחק שכטר אברהם דוידוביץ

יו"ל ע"י מכון "דרך אמונה" בקול ובכתב - קו דרך אמונה: 0799-211-666 לקבלת הגיליון במייל: a0799211666@gmail.com

הגיליון מובא מידי שבוע במסגרת חוברת אוצר הפרשה, גליונות מרביתנו זצוק"ל ושליט"א ניתן לקבלו במייל - a169258235@gmail.com

נא טלו שותפות ביזכי הרבים - לתרומות והנצחות לזכות ולע"נ ניתן לפנות למייל אוצר הפרשה, וכן במספר - 055-760-0055